

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

Свояк Д. В.

*суддя Переяслав-Хмельницького
міськрайонного суду Київської області,
старший викладач навчально-наукового
гуманітарного інституту Національної
академії Служби безпеки України,
член правління ГО «АПЦ «Стале правосуддя»*

Бурлак М. В.

*адвокатка, членкиня центру сімейного права
Вищої школи адвокатури Національної
асоціації адвокатів України,
членкиня комітету Асоціації правників України
з процесуального права*

БЕЗСТОРОННІСТЬ СУДУ У СПРАВАХ ЩОДО ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Негативність впливу домашнього насильства на суспільні відносини у різних сферах та важливість протидії цьому насильству тривалий час вивчалися та обґрунтовувалися у тому числі вітчизняними дослідниками, і на даний час вже не потребують додаткового доведення. [1; 2]

У розрізі відповідальності за вчинення домашнього насильства за національним законодавством одразу згадуються ст. 126–1 КК України та ст. 173–2 КУпАП, розгляд яких віднесено до компетенції суду.

З огляду на характер цих правопорушень можна стверджувати, що вони належать до одних з «найемоційніших» з точки зору ролей їх учасників під час вчинення, а також подальшої поведінки у судових засіданнях.

Наявність відповідних «емоційних» наслідків від вчинення дій є обов'язковими елементами для обох цих правопорушень. Однак, для ст. 126–1 КК України це фізичні або психологічні страждання, розлади здоров'я, втрата працездатності, емоційна залежність або погіршення якості життя потерпілої особи, а для ст. 173–2 КУпАП – шкода фізичному або психологічному здоров'ю потерпілої особи, яка могла бути чи завдана потерпілій особі. [3] Ці наслідки не є тотожними та перші не охоплюють другі.

При цьому характерним для цих правопорушень є гендерний аспект, який проявляється у тому, що учасниками подій здебільшого є особи протилежної статі: чоловік і дружина, мати та син тощо.

Чутливість цієї категорії справ також обумовлена такими позапроцесуальними факторами як стать судді, соціальний статус учасників провадження, стереотипи.

За результатами дослідження гендерної дискримінації у професійному середовищі адвокатів та суддів (2015), 36% суддів та 23% адвокатів визнали, що гендерний фактор відіграє роль в ухваленні рішень в певних категоріях справ. [4, с. 44] Хоча більшість респондентів не вбачає прямого зв'язку між статтю сторони та змістом ухвалених рішень, отримані дані свідчать про наявність суб'єктивного фактору, який може впливати на безсторонність суду.

У рамках програми «Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя» наведено приклади, коли за аналогічні правопорушення, передбачені статтею 173–2 КУпАП, жінкам призначають покарання у виді громадських робіт, тоді як чоловікам за схожі діяння – адміністративний арешт. [5, с.129–132]

Це вказує на необхідність особливих умов судового розгляду таких справ і відповідного поведіння суддів з учасниками з метою дотримання вимог безсторонності.

Однак, як КК України і КПК України, так і КУпАП не мають навіть згадки про поняття «безсторонність суду».

Хоча ч. 1 ст. 2 КПК України серед завдань кримінального провадження передбачається неупередженість судового розгляду. КУпАП, у свою чергу, оминає згадки і про неупередженість чи незалежність суду, і про змагальність сторін, але ст. 245 до завдань провадження в справах про адміністративні правопорушення відносить, крім іншого, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи.

При цьому, суд має керуватися загальними засадами судочинства, які, насамперед, закріплені у Конституції України, міжнародних договорах, ратифікованих Україною, а також практикою Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини, іншими законами України.

Зокрема, ч. 1 ст. 129 Конституції України передбачено, що суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права, а п. 1, 3 ч. 2 цієї статті до основних засад судочинства віднесено рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, а також

змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Право на справедливий і публічний розгляд його справи незалежним і безстороннім судом закріплено у ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. [6]

У національному законодавстві про безсторонність суду йдеться у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». У Преамбулі цього Закону згадується про правосуддя в Україні, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд.

У Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» до засад, на яких ґрунтується діяльність, спрямована на запобігання та протидію домашньому насильству, віднесено гарантування постраждалим особам безпеки та основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на життя, свободу та особисту недоторканість, на повагу до приватного та сімейного життя, на справедливий суд, на правову допомогу, з урахуванням практики Європейського суду з прав людини (п. 1 ч. 1 ст. 4).

КПК України містить норму щодо застосування принципу верховенства права з урахуванням практики Європейського суду з прав людини (ч. 2 ст. 8).

Хоча у КУпАП не згадується про врахування судами такої практики, однак, зважаючи на вищевказані положення Конституції України, законів, а також ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди мають застосовувати при розгляді справ як Європейську конвенцію з прав людини, так і практику Європейського суду з прав людини як джерело права.

З огляду на санкції диспозицій у ст. 173–2 КУпАП, які передбачають накладення стягнення у виді адміністративного арешту, а також неможливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення за цією статтею, з врахуванням практики Європейського суду з прав людини, справи за цією статтею мають розглядатися як «кримінальні» та вони підпадають під гарантії ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Питання безсторонності суду у справах про адміністративні правопорушення Європейський суд з прав людини розкрив у справі «Михайлова проти України». Так, Суд нагадав, що «безсторонність», як правило, означає відсутність упередженості або необ'єктивності, а її існування

або відсутність можуть встановлюватися різними шляхами, а також вказав, що визначення наявності безсторонності здійснюється за суб'єктивним критерієм, при якому мають ураховуватися особисті переконання та поведінка конкретного судді (тобто, чи мав суддя будь-які особисті упередження або чи був він об'єктивним у цій справі) та об'єктивним критерієм, тобто шляхом встановлення того, чи забезпечував сам суд достатні гарантії для того, щоб виключити будь-який обґрунтований сумнів у його безсторонності. [7]

Особливо показовою у цьому контексті є група справ Європейського суду з прав людини, що стосуються домашнього насильства, «Левчук проти України» (крім цієї, ще «Івашків проти України», «М. М. та З. М. проти України»).

Саме про суб'єктивний критерій – упереджене ставлення суддів за гендерною ознакою йдеться у рішенні у справі «Івашків проти України», де Суд зазначив, що апеляційний суд *de facto* обвинуватив заявницю, у тому, що її побив чоловік, і це відображає дискримінаційне ставлення до неї як до жінки, та вказує на існуюче в судовій системі упередження. [8]

З урахуванням тяжкості можливого стягнення, скорочених строків розгляду справ за ст. 173–2 КУпАП – три дні (ч. 1 ст. 277 КУпАП), наявності потерпілої особи з метою дотримання принципу безсторонності за об'єктивним критерієм судовий розгляд цих справ має здійснюватися за участі представника «сторони обвинувачення», яким може бути працівник поліції, який склав відповідний протокол про адміністративне правопорушення.

Також, з огляду на положення п. «d» ч. 1 ст. 56 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, має бути забезпечено повідомлення потерпілої особи про час і місце розгляду справи у суді та її право особисто дати пояснення, заявити клопотання, у тому числі щодо доказів, зреагувати на пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, чи поліцейського. [9]

При цьому, під час судового розгляду суддя не має перебирати на себе обов'язки «сторони обвинувачення» щодо доведення винуватості особи, стосовно якої складено відповідний протокол, у тому числі при допиті свідків, наданні пояснень потерпілою особою чи особою, щодо якої складено протокол, зокрема задавати питання щодо обставин, які стосуються доведення винуватості останньої.

Суперечливим у контексті дотримання безсторонності суду є реалізація припису п. 4 ч. 1 ст. 278 КУпАП, якою закріплено можливість до розгляду справи вирішувати питання про витребування додаткових матеріалів без відповідного клопотання учасників справи. Очевидним є те, що самостійне витребування суддею доказів, які стосуються насамперед питань вчинення чи невчинення діяння, винуватості особи, стосовно якої складено протокол, буде мати вигляд перебирання судом на себе функцій сторони обвинувачення.

В якості висновку варто зазначити, що, зважаючи на недостатню урегульованість питання безсторонності в процесуальних законах, при розгляді справ щодо домашнього насильства суд має враховувати принцип верховенства права (правовладдя), нормативні акти вищої юридичної сили, а також використовувати підходи в їх правозастосуванні, напрацьовані у рішеннях Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини, а в кримінальних провадженнях ще й висновками Верховного Суду.

Список використаних джерел:

1. Федоришин Г. Нехтування потребами дитини як вид насильства та його наслідки. Збірник наукових праць : філософія, соціологія, психологія. 2014. Вип. 19(2). С. 182–190. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=znpfsp_2014_19\(2\)__28](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=znpfsp_2014_19(2)__28) (дата звернення: 24.03.2025).
2. Савчук О. М. Наслідки подружнього насильства : індивідуально – психологічна перспектива / О. М. Савчук / Наукові записки НаУКМА – 2002 – Том 20, Спеціальний випуск : у двох частинах. Частина 2. – С. 384–388.
3. Постанова Верховного Суду від 14.06.2022 у справі №585/3184/20. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=105301745&red=10000300864089b8e16984941602b0585b5303&d=5>
4. Фулей Т. І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя / Т. І. Фулей. – К. : ВАІТЕ, 2016. – С. 172
5. Фулей Т. І. Навчальний курс (у формі тренінгу) для спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді : Науково-методичний посібник для тренерів і тренерок / За заг. ред. Т. І. Фулей. – К. : ФОП Клименко О. О., 2021. – С. 147

6. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція в редакції від 01.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 24.03.2025).

7. Рішення Європейського суду з прав людини «Михайлова проти України» від 06.06.2018 № 10644/08 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d28 (дата звернення: 24.03.2025).

8. Рішення Європейського суду з прав людини «Івашків проти України» від 22.09.2022 № 59670/14 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_i22#Text (дата звернення: 24.03.2025).

9. Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Конвенція Ради Європи в редакції від 20.06.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (дата звернення: 24.03.2025)

Снідевич О. С.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри юстиції Навчально-
наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ОКРЕМІ ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ЩОДО ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ №9363

Стан примусового виконання судових рішень та рішень інших органів викликає постійне занепокоєння та вимагає систематичного вдосконалення законодавства про виконавче провадження. Однак, не дивлячись на те, що до цього законодавства постійно вносяться різні зміни та доповнення, правове регулювання у відповідній сфері не може вважатися належним й через неякісну законопроектну роботу. Багато законопроектів приймаються з очевидними недоліками. Наразі на розгляді у Верховній Раді України знаходиться черговий проект закону, який передбачає внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» – проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо цифровізації виконавчого провадження №9363 від 07.06.2023 [1]. Однак, вже зараз

Остафійчук Л. А.	
ІНФОРМАЦІЙНІ БАЗИ ДАНИХ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ВЕРХОВНОГО СУДУ – ІННОВАЦІЙНЕ РІШЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЮРИДИЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ.....	92
Плахотнік О. В.	
ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ СУДОЧИНСТВА	97
Подкопасьв С. В.	
НА ШЛЯХУ ДО ІНСТИТУЦІЙНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ	101
Пузікова В.	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОЧИНСТВА З АКЦЕНТОМ НА НІМЕЦЬКУ СКЛАДОВУ	106
Саленко О.	
СТРОК ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВА НА ДОСТУП ДО СУДУ: АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЄСПЛ.....	108
Свида О. Г.	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ВИЩИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ СУДІВ В СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ.....	113
Свояк Д. В., Бурлак М. В.	
БЕЗСТОРОННІСТЬ СУДУ У СПРАВАХ ЩОДО ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА.....	117
Снідевич О. С.	
ОКРЕМІ ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ЩОДО ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ №9363	122
Стефанчук М. М.	
АДМІНІСТРУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	126
Туманянц А. Р.	
ВПЛИВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА НАЦІОНАЛЬНУ СИСТЕМУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВСУДДЯ: ОКРЕМІ МІРКУВАННЯ.....	130